Deyton Bell Limited

ASESIAD O WERTH ECONOMAIDD A CHYMDEITHASOL Y SECTOR DIWYLLIANT YNG NGWYNEDD

Asesiad Economaidd

Cynnwys

1. Cyflwyniad

2. Cefndir a nodau'r astudiaeth

3. Cwmpas yr astudiaeth

4. Canfyddiadau'r Adroddiad

5. Methodoleg

6. Ffynonellau data a gwerthoedd cyfatebol

7. Casgliadau

8. Atodiad 1. Ffynonellau a mesurau cyfatebol a ddefnyddiwyd yn yr asesiad

Asesiad o werth economaidd y sector diwylliant yn ardal Gwynedd

Crynodeb Gweithredol

Mae'r adroddiad hwn yn asesu gwerth economaidd a chymdeithasol ehangach y sector diwylliannol ar draws Gwynedd ac yn darparu sail dystiolaeth i lywio buddsoddiad yn y dyfodol, datblygu polisi, a gweithredu Cynllun Gweithredu Diwylliant Gwynedd. Mae'r asesiad wedi'i baratoi i ddangos y cyfraniad y mae diwylliant yn ei wneud i economi Gwynedd drwy gyflogaeth, gweithgarwch sefydliadol, gwariant ymwelwyr, cadwyni cyflenwi, a gwytnwch economaidd lleol ehangach, tra hefyd yn cydnabod y lles ehangach a'r manteision cymunedol a gynhyrchir gan gyfranogiad a buddsoddiad diwylliannol.

Mae'r dadansoddiad yn canfod bod y sector diwylliannol yng Ngwynedd yn cynhyrchu cyfanswm cyfraniad economaidd blynyddol amcangyfrifedig o £316.07 miliwn. Mae hyn yn cynnwys £121.98 miliwn o weithgarwch economaidd uniongyrchol a gynhyrchir gan sefydliadau diwylliannol a busnesau diwylliannol eu hunain, £135.54 miliwn o effaith anuniongyrchol trwy wariant ar y gadwyn gyflenwi, a £58.55 miliwn o effaith ysgogedig a gynhyrchir gan wario cyflogau ac enillion yn yr economi ranbarthol ehangach. Gyda'i gilydd, mae'r canfyddiadau hyn yn dangos bod diwylliant yn sector economaidd arwyddocaol yng Ngwynedd ac yn un sy'n cefnogi gweithgarwch ymhell y tu hwnt i'r sefydliadau sy'n darparu darpariaeth ddiwylliannol yn uniongyrchol.

Mae cyfraniad uniongyrchol y sector yn adlewyrchu ehangder ac amrywiaeth y gweithgarwch diwylliannol sy'n digwydd ar draws y sir. Mae'r elfen fwyaf o werth economaidd uniongyrchol yn cael ei gynhyrchu gan y Diwydiannau Creadigol a'r sector busnes diwylliannol ehangach, ac amcangyfrifir ei fod yn £77.63 miliwn y flwyddyn. Mae atyniadau treftadaeth, amgueddfeydd ac archifau yn cyfrannu £28.62 miliwn arall, gan danlinellu pwysigrwydd amgylchedd hanesyddol unigryw Gwynedd ac asedau diwylliannol a gydnabyddir yn rhyngwladol. Mae celfyddydau perfformio a digwyddiadau, crefft a'r celfyddydau cymhwysol, llyfrgelloedd a llenyddiaeth, a'r celfyddydau gweledol ac orielau yn gwneud cyfraniadau ychwanegol, gan ddangos bod y sector yn gweithredu fel economi ddiwylliannol rhyng-gysylltiedig yn hytrach na set o weithgareddau ynysig.

Mae'r dadansoddiad hefyd yn dangos bod gan y sector diwylliannol effeithiau lluosog cryf ar draws economi ehangach Gwynedd. Mae effeithiau anuniongyrchol yn cael eu cynhyrchu wrth i sefydliadau diwylliannol brynu nwyddau a gwasanaethau gan fusnesau mewn meysydd fel cynnal a chadw, trafnidiaeth, marchnata, manwerthu, adeiladu a gwasanaethau proffesiynol. Mae effeithiau ysgogedig yn codi pan fydd y rhai a gyflogir yn uniongyrchol ac yn anuniongyrchol drwy'r sector yn gwario eu hincwm yn lleol. Mae'r effeithiau ehangach hyn yn sylweddol ac yn dangos bod gwerth economaidd diwylliant yn ymestyn y tu hwnt i incwm sefydliadol uniongyrchol i gefnogi gweithgarwch busnes, swyddi a gwariant ehangach ledled Gwynedd.

Canfyddiad pellach o'r adroddiad yw bod y sector diwylliannol yn cynhyrchu gwerth cymdeithasol ehangach sylweddol. Gan ddefnyddio dulliau prisio lles sy'n cyd-fynd â Llyfr Gwyrdd Trysorlys EF, mae'r asesiad yn amcangyfrif bod gweithgarwch diwylliannol yng Ngwynedd yn cynhyrchu £178.02 miliwn o werth cymdeithasol bob blwyddyn. Mae hyn yn cynnwys gwerth sy'n gysylltiedig â chanlyniadau economaidd, iechyd a lles, cydlyniant cymdeithasol a chymunedol, addysg a sgiliau, stiwardiaeth amgylcheddol, a hunaniaeth ddiwylliannol. Er mai ffactorau economaidd yw prif bwyslais yr adroddiad hwn, mae maint y gwerth cymdeithasol ehangach yn atgyfnerthu'r casgliad bod diwylliant yn cyfrannu'n sylweddol at ansawdd bywyd Gwynedd yn ogystal â'i heconomi.

Datblygwyd yr adroddiad gan ddefnyddio methodoleg gadarn a chymesur sydd wedi'i chynllunio i adlewyrchu nodweddion economi ddiwylliannol Gwynedd. Mae'r asesiad yn cyfuno setiau data cenedlaethol a lleol, tystiolaeth gan sefydliadau diwylliannol, gwybodaeth am economi ymwelwyr, deunydd astudiaeth achos, a thechnegau lluosydd sefydledig. Amcangyfrifir effeithiau uniongyrchol o drosiant a arsylwir, gwariant, presenoldeb, a gweithgarwch sefydliadol lle mae data ar gael, tra bod effeithiau anuniongyrchol ac ysgogedig yn cael eu modelu gan ddefnyddio perthnasoedd economaidd cydnabyddedig a rhagdybiaethau ar ddal lleol, gollyngiadau, a gwariant cartrefi. Mae gwerth cymdeithasol yn cael ei drin fel llinyn dadansoddol ar wahân, gan ddefnyddio mesurau dirprwyol cydnabyddedig a dulliau prisio lles i amcangyfrif canlyniadau nad ydynt yn cael eu prisio'n uniongyrchol mewn marchnadoedd.

Ar y cyfan, mae'r dystiolaeth yn dangos y dylid deall diwylliant fel rhan bwysig o seilwaith economaidd Gwynedd yn hytrach nag fel gweithgaredd dewisol neu ymylol. Mae'r sector yn cefnogi cyflogaeth leol, yn denu ymwelwyr, yn cynnal cadwyni cyflenwi, yn cryfhau trefi a chymunedau, ac yn cyfrannu at atyniad Gwynedd fel lle i fyw, gweithio ac ymweld ag ef. Mae'r canfyddiadau yn darparu sail glir ar gyfer buddsoddiad parhaus mewn seilwaith diwylliannol, rhaglennu a gallu sefydliadol, ac maent yn sefydlu sail dystiolaeth lle gellir nodi blaenoriaethau yn y dyfodol a monitro cynnydd dros amser.

1. CYFLWYNIAD

Paratowyd yr adroddiad hwn gan Deyton Bell a Counterculture ar ran Cyngor Gwynedd i asesu gwerth economaidd a chymdeithasol y sector diwylliannol ar draws Gwynedd.

Mae'r astudiaeth wedi'i chomisiynu fel rhan o raglen ehangach Cyngor Gwynedd i gefnogi a chryfhau diwylliant ar draws y sir, yn dilyn cyllid llwyddiannus a sicrhawyd drwy raglen Lywodraeth Cymru *Blaenoriaethau ar gyfer Diwylliant – Cymorth Lleol Estynedig i'r Sector Amgueddfeydd, Archifau a Llyfrgelloedd.* Mae'r comisiwn yn ymateb i gydnabyddiaeth gynyddol o bwysigrwydd diwylliant wrth gefnogi cymunedau ffyniannus, gwytnwch economaidd, lles, hunaniaeth, a'r Gymraeg ledled Gwynedd.

Mae'r sector diwylliannol, fel y'i diffinnir gan Lywodraeth Cymru, yn cwmpasu'r celfyddydau, amgueddfeydd, llyfrgelloedd, archifau, yr amgylchedd hanesyddol, a'r Diwydiannau Creadigol. Gyda'i gilydd, mae'r gweithgareddau a'r sefydliadau hyn yn gwneud cyfraniad sylweddol at ansawdd bywyd trigolion Gwynedd, yn cefnogi cyflogaeth a busnesau lleol, yn denu ymwelwyr, yn diogelu treftadaeth, ac yn creu cyfleoedd ar gyfer cyfranogiad, dysgu a chreadigrwydd.

Pwrpas yr asesiad hwn yw sefydlu sylfaen dystiolaeth gadarn sy'n dangos cyfraniad cyfredol diwylliant i economi a chymdeithas Gwynedd. Bwriad y canfyddiadau yw cefnogi buddsoddiad yn y dyfodol, llywio gwneud penderfyniadau, cryfhau eiriolaeth i'r sector, a bod yn sylfaen i ddatblygu Cynllun Gweithredu Diwylliant Gwynedd.

Mae'r adroddiad yn archwilio'r effeithiau economaidd mesuradwy a gynhyrchir gan weithgarwch diwylliannol a'r gwerth cymdeithasol ehangach a grëir drwy gyfranogiad, ymgysylltu, gwirfoddoli, lles, cydlyniant cymunedol, hunaniaeth ddiwylliannol, a hyrwyddo'r iaith Gymraeg. Mae'r asesiad yn tynnu ar setiau data cenedlaethol a lleol, tystiolaeth a ddarperir gan sefydliadau diwylliannol a phartneriaid, ymgysylltu â rhanddeiliaid, a chyfres o astudiaethau achos sy'n tynnu sylw at enghreifftiau o arfer dda o bob rhan o'r sir.

Mae'r gwaith hwn hefyd wedi'i lywio gan drafodaethau a gynhaliwyd eisoes drwy Rwydwaith Diwylliant Gwynedd a datblygu cyd-weledigaeth ar gyfer diwylliant yng Ngwynedd. Mae'r weledigaeth honno sy'n dod i'r amlwg yn cydnabod diwylliant fel grym hanfodol ac arloesol sydd wedi'i wreiddio mewn cymunedau, sy'n cyfoethogi lles, yn cryfhau hunaniaeth, yn cefnogi ffyniant economaidd, ac yn dathlu'r Gymraeg a threftadaeth unigryw Gwynedd. Amcanion yr adroddiad hwn yw:

- Asesu gwerth economaidd y sector diwylliannol yng Ngwynedd.
- Asesu'r gwerth cymdeithasol a'r manteision cymunedol ehangach a gynhyrchir trwy weithgarwch diwylliannol.
- Nodi enghreifftiau o ymarfer ac arloesi effeithiol o fewn y sector.

- Tynnu sylw at gryfderau, heriau a chyfleoedd cyfredol.
- Darparu sail dystiolaeth i lywio Cynllun Gweithredu Diwylliannol Gwynedd a blaenoriaethau buddsoddi yn y dyfodol.
- Cefnogi datblygiad parhaus sector diwylliannol cysylltiedig a gwydn ar draws Gwynedd.

Dylid ystyried yr adroddiad fel asesiad o gyfraniad presennol y sector ac adnodd strategol i gefnogi datblygiad diwylliant yng Ngwynedd yn y dyfodol.

2. CEFNDIR A NODAU'R ASTUDIAETH

2.1 Cefndir

Mae diwylliant yn chwarae rhan bwysig ym mywyd economaidd Gwynedd. Mae'r sir yn gartref i ystod amrywiol o sefydliadau diwylliannol, gweithgareddau, lleoliadau ac ymarferwyr, gan gynnwys amgueddfeydd, llyfrgelloedd, archifau, safleoedd treftadaeth, sefydliadau celfyddydol, gwyliau, ymarferwyr creadigol, a mentrau diwylliannol a arweinir gan y gymuned. Gyda'i gilydd, mae'r rhain yn cyfrannu at gyflogaeth leol, yn cefnogi twristiaeth, yn denu buddsoddiad allanol ac yn cynhyrchu gwariant ar draws ystod o sectorau.

Mae Cyngor Gwynedd wedi gwneud gwaith sylweddol yn ystod y blynyddoedd diwethaf i gryfhau cydweithrediad ar draws y sector diwylliannol, gan gynnwys sefydlu Rhwydwaith Diwylliannol Gwynedd ac ymgysylltu â sefydliadau diwylliannol ledled y sir. Mae'r trafodaethau hyn wedi tynnu sylw at bwysigrwydd diwylliant nid yn unig fel ased cymdeithasol a chymunedol, ond hefyd fel sbardun economaidd sy'n cyfrannu at fywiogrwydd a gwytnwch cymunedau Gwynedd.

Mae'r sector diwylliannol hefyd yn chwarae rhan allweddol wrth gefnogi amcanion polisi ehangach, gan gynnwys Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, blaenoriaethau diwylliannol Llywodraeth Cymru, uchelgeisiau datblygu economaidd, a hyrwyddo'r Gymraeg. Mae diwylliant yn cyfrannu'n uniongyrchol at gyflogaeth a gweithgarwch busnes tra hefyd yn cefnogi twristiaeth, creu lleoedd, hyder cymunedol, ac atyniad Gwynedd fel lle i fyw, gweithio ac ymweld ag ef.

Er gwaethaf y pwysigrwydd hwn, ni fu asesiad cynhwysfawr o'r gwerth economaidd a gynhyrchir gan y sector diwylliannol ar draws Gwynedd ar gael o'r blaen. Mae'r astudiaeth hon yn ceisio mynd i'r afael â'r bwlch tystiolaeth hwnnw a darparu dealltwriaeth glir o'r cyfraniad y mae diwylliant yn ei wneud i'r economi leol.

2.2 Nodau'r Astudiaeth

Prif nod yr astudiaeth hon yw asesu gwerth economaidd y sector diwylliannol yng Ngwynedd a sefydlu sail dystiolaeth gadarn i gefnogi unrhyw benderfyniadau a wneir a buddsoddiad yn y dyfodol.

Mae'r astudiaeth yn ceisio:

- Meintioli cyfraniad economaidd uniongyrchol y sector diwylliannol yng Ngwynedd.
- Asesu'r effeithiau economaidd anuniongyrchol ac ysgogedig a gynhyrchir trwy weithgaredd diwylliannol, cyflogaeth a chadwyni cyflenwi.
- Ystyried cyfraniad diwylliant at wariant ymwelwyr a'r economi ymwelwyr ehangach.
- Nodi'r gwerth economaidd a gynhyrchir trwy weithgarwch a buddsoddiad diwylliannol a ariennir yn gyhoeddus.
- Dangos cyfraniad diwylliant at wydnwch economaidd lleol, cyflogaeth a thwf busnes creadigol.

- Darparu tystiolaeth i gefnogi ceisiadau cyllid yn y dyfodol, datblygu polisi, a chynllunio strategol.
- Llywio datblygiad a gweithredu Cynllun Gweithredu Diwylliant Gwynedd.

Bwriad yr asesiad yw darparu cipolwg ar gyfraniad economaidd cyfredol diwylliant a fframwaith a all gefnogi monitro a gwerthuso'r sector yn y dyfodol.

3. CWMPAS YR ASTUDIAETH

Mae'r asesiad hwn yn archwilio cyfraniad economaidd y sector diwylliannol yng Ngwynedd. Mae'r astudiaeth yn ystyried y diffiniad eang o ddiwylliant a fabwysiadwyd gan Lywodraeth Cymru, sy'n cwmpasu'r celfyddydau, amgueddfeydd, llyfrgelloedd, archifau, a'r amgylchedd hanesyddol, a'r Diwydiannau Creadigol.

3.1 Meysydd Dadansoddi

Mae'r asesiad yn canolbwyntio ar y dimensiynau canlynol o effaith economaidd:

- Effeithiau cyflogaeth a gweithlu, gan gynnwys swyddi a gefnogir yn uniongyrchol gan sefydliadau a gweithgareddau diwylliannol.
- Gwariant sefydliadol ac effeithiau ar y gadwyn gyflenwi leol sy'n deillio o brynu nwyddau a gwasanaethau.
- Cynhyrchu incwm trwy weithgaredd diwylliannol, gan gynnwys gwerthu tocynnau, derbyniadau, aelodaeth, comisiynau, grantiau, a gweithgarwch masnachol.
- Gwariant ymwelwyr sy'n gysylltiedig â chyfranogiad diwylliannol, gan gynnwys gwariant ar lety, bwyd a diod, trafnidiaeth, manwerthu, a gwasanaethau lleol eraill.
- Effeithiau economaidd anuniongyrchol ac ysgogedig a gynhyrchir trwy wariant gan sefydliadau diwylliannol, gweithwyr ac ymwelwyr.
- Cyfraniad ehangach diwylliant i ddatblygiad economaidd, atyniad lleoedd, a'r economi ymwelwyr.

3.2 Gwaharddiadau

Mae'r adroddiad hwn yn canolbwyntio ar gyfraniad economaidd diwylliant yng Ngwynedd yn unig.

Nid yw'r astudiaeth yn ceisio darparu asesiad manwl o effeithiau cymdeithasol, diwylliannol, addysgol neu les, sy'n cael eu hystyried ar wahân o fewn y comisiwn ehangach. Yn yr un modd, nid yw'r asesiad yn meintioli effeithiau amgylcheddol, buddion lleihau carbon na chanlyniadau cymdeithasol ehangach a gynhyrchir gan weithgarwch diwylliannol.

3.3 Cyfyngiadau

Dylid dehongli'r canfyddiadau a gyflwynir yn yr adroddiad hwn yng nghyd-destun sawl cyfyngiad.

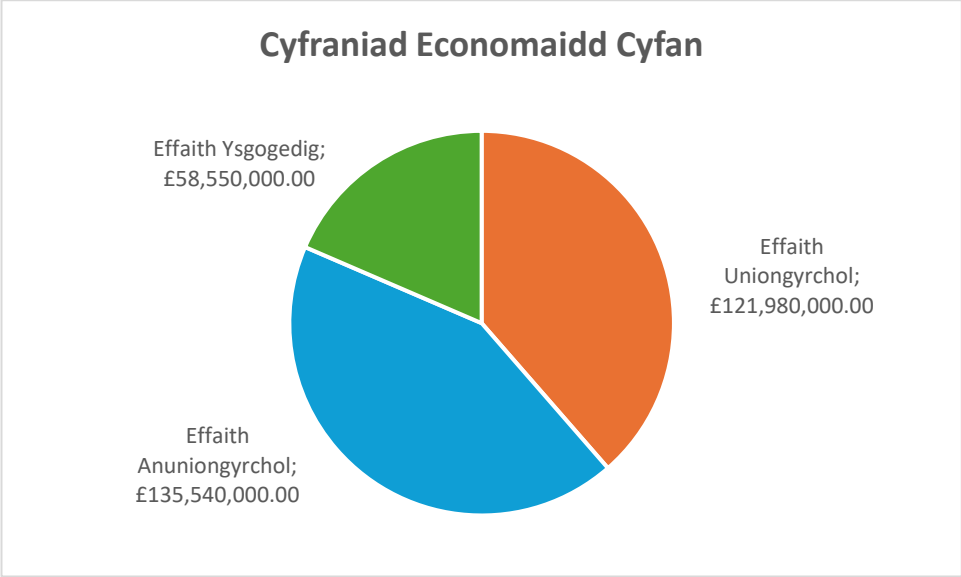
Mae argaeledd a chysondeb data ar draws y sector diwylliannol yn amrywio'n sylweddol rhwng sefydliadau a gweithgareddau. Mewn rhai achosion, mae amcangyfrifon a rhagdybiaethau wedi'u cymhwyso gan ddefnyddio dulliau modelu economaidd cydnabyddedig lle nad oes data lleol cyflawn ar gael.

Bwriad yr asesiad yw darparu amcangyfrif cadarn o werth economaidd yn hytrach na mesur union o'r holl weithgarwch economaidd a gynhyrchir gan ddiwylliant.

4. CANFYDDIADAU'R ADRODDIAD

4.1 Cyfraniad economaidd cyffredinol

Mae'r asesiad yn amcangyfrif bod y sector diwylliannol yn cynhyrchu cyfanswm cyfraniad economaidd blynyddol o **£316.07 miliwn** i Wynedd. Mae hyn yn cynnwys effeithiau uniongyrchol, anuniongyrchol ac ysgogedig a gynhyrchir trwy sefydliadau diwylliannol, gwariant ymwelwyr, cadwyni cyflenwi, a gwariant gweithwyr. Mae'r canfyddiadau'n dangos bod diwylliant yn cyfrannu'n sylweddol at economi Gwynedd, gan gefnogi busnesau, cyflogaeth a gweithgarwch economaidd ehangach ar draws y sir.

Elfen	Gwerth (£m, y flwyddyn)	Sylw
Effaith uniongyrchol	£121.98m	GYC/allbwn a gynhyrchir gan sefydliadau diwylliannol yng Ngwynedd
Effaith anuniongyrchol	£135.54m	Effeithiau Cadwyn Gyflenwi Ychwanegol
Effaith ysgogedig	£58.55m	Effeithiau gwariant cyflog yn economi Gwynedd / rhanbarthol
Cyfanswm manteision economaidd	**£316.07m**	**Cyfraniad economaidd cyffredinol**
Gwerth cymdeithasol	**£178.02m**	**Lles wedi'i ariannu a chanlyniadau cymdeithasol ehangach (Alinio â'r Llyfr Gwyrdd)**

Mae effeithiau uniongyrchol yn cyfrif am oddeutu £122 miliwn o weithgarwch economaidd a gynhyrchir gan sefydliadau diwylliannol eu hunain. Mae £135.5 miliwn arall yn cael ei gynhyrchu drwy weithgaredd yn y gadwyn gyflenwi, tra bod gwariant gweithwyr yn cyfrannu amcangyfrif o £58.6 miliwn trwy effeithiau ysgogedig. Mae hyn yn dangos bod manteision buddsoddiad diwylliannol yn ymestyn ymhell y tu hwnt i'r sefydliadau sy'n cyflawni gweithgareddau diwylliannol.

4.2 Cyfraniad economaidd uniongyrchol

Mae effeithiau economaidd uniongyrchol yn cynrychioli'r gwerth a grëir drwy weithredu sefydliadau diwylliannol, atyniadau a busnesau creadigol yng Ngwynedd. Mae hyn yn cynnwys cyflogaeth, gwariant sefydliadol, derbyniadau, incwm masnachu a gweithgarwch economaidd cysylltiedig.

Gweithgaredd	Buddion	Sylw
Treftadaeth, Amgueddfeydd ac Archifau	£28.62m	Yn cynnwys Cestyll, Llechi, Rheilffyrdd, Portmeirion ac ati.
Llyfrgelloedd a Llenyddiaeth	£1.42m	
Celfyddydau Perfformio a Digwyddiadau	£6.51m	Yn cynnwys; Theatrau a digwyddiadau diwylliannol
Celfyddydau Gweledol ac Orielau	£1.18m	
Crefft a'r Celfyddydau Cymhwysol	£6.62m	
Diwydiannau Creadigol a Busnes Diwylliannol Ehangach	£77.63m	Yn cynnwys y Diwydiannau Creadigol (e.e. dylunio, cyfryngau, cyhoeddi, cerddoriaeth a'r sector clyweledol) a busnesau diwylliannol a chreadigol eraill sy'n gweithredu ledled Gwynedd

Cyfanswm Buddion Uniongyrchol	**£121.98m**	

Daw'r cyfraniad uniongyrchol mwyaf o'r Diwydiannau Creadigol a'r sector busnes diwylliannol ehangach (£77.63 miliwn), sy'n adlewyrchu ehangder y mentrau creadigol sy'n gweithredu ar draws Gwynedd. Mae atyniadau treftadaeth, amgueddfeydd ac archifau yn cyfrannu £28.62 miliwn, gan danlinellu pwysigrwydd asedau treftadaeth Gwynedd a gydnabyddir yn rhyngwladol i'r economi leol. Mae celfyddydau perfformio, gwyliau, diwydiannau crefft, llyfrgelloedd, a'r celfyddydau gweledol i gyd yn gwneud cyfraniadau pwysig er gwaethaf eu graddfa gymharol lai.

4.3 Effeithiau Anuniongyrchol ac Ysgogedig

Mae'r dadansoddiad yn dangos bod y sector diwylliannol yn cael effeithiau lluosydd sylweddol ledled yr economi ehangach. Mae sefydliadau'n prynu nwyddau a gwasanaethau gan gyflenwyr lleol, gan greu effeithiau anuniongyrchol yr amcangyfrifir eu bod yn £135.54 miliwn. Mae staff a gyflogir yn y sector hefyd yn gwario eu henillion o fewn yr economi leol, gan gynhyrchu £58.55 miliwn arall mewn gweithgarwch economaidd ysgogedig.

4.4 Gwerth Cymdeithasol

Er bod yr adroddiad hwn yn canolbwyntio'n bennaf ar gyfraniad economaidd y sector diwylliannol yng Ngwynedd, mae'r dadansoddiad hefyd yn nodi gwerth cymdeithasol ehangach sylweddol a gynhyrchir trwy gyfranogiad a buddsoddiad diwylliannol. Gan ddefnyddio methodolegau prisio lles sy'n cyd-fynd â Llyfr Gwyrdd Trysorlys EF, mae'r asesiad yn amcangyfrif bod y sector diwylliannol yn cynhyrchu oddeutu £178.02 miliwn o werth cymdeithasol bob blwyddyn.

Mae'r gyfran fwyaf o'r gwerth hwn yn gysylltiedig â chanlyniadau economaidd, gan gynnwys cyfleoedd cyflogaeth, gwariant ymwelwyr, a gweithgarwch cadwyn gyflenwi. Mae gwerth ychwanegol sylweddol yn cael ei gynhyrchu drwy welliannau mewn iechyd a lles, cryfhau cydlyniant cymunedol, gwirfoddoli, addysg a datblygu sgiliau, stiwardiaeth amgylcheddol, a chadw a hyrwyddo hunaniaeth ddiwylliannol unigryw Gwynedd a'r iaith Gymraeg.

Mae'r canfyddiadau hyn yn atgyfnerthu'r farn bod buddsoddi mewn diwylliant yn darparu buddion ymhell y tu hwnt i enillion ariannol uniongyrchol. Mae sefydliadau a gweithgareddau diwylliannol yn cyfrannu at gymunedau iachach, hunaniaeth leol gryfach, mwy o gyfranogiad dinesig a gwell ansawdd bywyd, tra hefyd yn cefnogi amcanion polisi cyhoeddus ehangach ar draws iechyd, addysg, adfywio a datblygu cymunedol.

Elfen	Gwerth	Sylw
Economaidd	**71.21m**	Swyddi, GYC, economi ymwelwyr, effeithiau'r gadwyn gyflenwi
Iechyd a lles	**44.51m**	Prisiad lles, yn osgoi costau'r GIG/iechyd meddwl i gymunedau
Cymdeithasol a chymunedol	**26.72m**	Cyfalaf cymdeithasol, llai o ynysu, cymunedau gwirfoddoli
Addysg a Sgiliau	**17.78m**	Cyrhaeddiad, sgiliau creadigol, sgiliau Cymraeg
Amgylcheddol/lle	**8.39m**	Cyflwr ased treftadaeth, arferion cynaliadwy
Diwylliannol a hunaniaeth	**9.41m**	Balchder mewn lle, unigrywedd diwylliannol, iaith
Cyfanswm	**178.02m**	

Mae adroddiad cydymaith ar wahân yn ystyried yr effeithiau cymdeithasol, cymunedol a lles ehangach a gynhyrchir gan ddiwylliant ar draws Gwynedd.

4.5 Arwyddocâd Economaidd

Mae'r dadansoddiad yn dangos bod y sector yn cefnogi lefelau cryf o gyflogaeth leol, yn cynnal cadwyni cyflenwi, yn denu ymwelwyr, ac yn cyfrannu at fywiogrwydd trefi a chymunedau ledled y sir. Mae graddfa'r gweithgarwch economaidd a nodwyd yn yr asesiad hwn yn atgyfnerthu pwysigrwydd buddsoddiad parhaus mewn seilwaith diwylliannol a rhaglennu.

4.6 Cyd-destun Economaidd Ehangach

Er mwyn helpu i osod y canfyddiadau hyn mewn cyd-destun, mae'r adran hon yn cymharu graddfa cyfraniad economaidd y sector diwylliannol â maint economïau ehangach Gwynedd a Chymru. Yn ôl data Cyfrifon Rhanbarthol y Swyddfa Ystadegau Gwladol a gyhoeddwyd drwy StatsCymru, amcangyfrifwyd bod cyfanswm allbwn economaidd Gwynedd, wedi'i fesur fel Gwerth Ychwanegol Crynswth (GYC), yn £2,842 miliwn yn 2023, y flwyddyn ddiweddaraf y mae ffigurau ar gael ar ei chyfer (dros dro). Amcangyfrifwyd bod cyfanswm GYC Cymru dros yr un cyfnod yn £81,458 miliwn.

Ar y sail hon, mae cyfanswm cyfraniad economaidd blynyddol y sector diwylliannol o £316.07 miliwn yn cynrychioli oddeutu 11% o holl allbwn economaidd Gwynedd – cyfran sylweddol i sector sydd weithiau'n cael ei ystyried fel rhan ddewisol neu ymylol o'r economi leol. Hyd yn oed o ystyried dim ond y gweithgarwch economaidd uniongyrchol a gynhyrchir gan sefydliadau diwylliannol a busnesau diwylliannol eu hunain (£121.98 miliwn), mae diwylliant yn cyfrif am dros 4% o GYC Gwynedd, gan ei osod ar raddfa debyg i sectorau cydnabyddedig eraill o'r economi leol. Ar lefel genedlaethol, mae cyfraniad sector diwylliannol Gwynedd o £316.07 miliwn yn cyfateb i oddeutu 0.4% o gyfanswm GYC Cymru gyfan, sy'n adlewyrchu'r ffaith bod Gwynedd yn cyfrif am gyfran gymharol fach, er ei bod yn economaidd arwyddocaol, o economi ehangach Cymru.

Metrig	Gwerth	Ffynhonnell / Sail
Cyfanswm allbwn economaidd Gwynedd (GVA), 2023 [p]	£2,842m	Cyfrifon Rhanbarthol yr ONS, drwy StatsCymru
Cyfanswm allbwn economaidd Cymru (GYC), 2023 [p]	£81,458m	Cyfrifon Rhanbarthol yr ONS, drwy StatsCymru
Cyfanswm cyfraniad economaidd y sector diwylliannol fel cyfran o GYC Gwynedd	**~11%**	£316.07m ÷ £2,842m
Cyfraniad economaidd uniongyrchol y sector diwylliannol fel cyfran o GYC Gwynedd	**~4%**	£121.98m ÷ £2,842m
Cyfanswm cyfraniad economaidd y sector diwylliannol fel cyfran o GYC Cymru	**~0.4%**	£316.07m ÷ £81,458m
Cyfanswm y swyddi a gefnogir yng Ngwynedd (yn seiliedig ar y gweithle)	69,000	Amcangyfrifon Dwysedd Swyddi yr ONS (Nomis)

Mae'r cymariaethau hyn yn dangos nad yw diwylliant yn cyfrannu'n ymylol at ffyniant Gwynedd, yn hytrach, mae'n un o sectorau economaidd arwyddocaol y sir, ac yn cynhyrchu gweithgarwch economaidd ar raddfa sy'n sefyll ochr yn ochr â rhannau craidd eraill o'r economi leol. Er mwyn cael cyd-destun pellach ar raddfa economi ehangach Gwynedd, roedd y sir yn cefnogi tua 69,000 o swyddi (yn seiliedig ar y gweithle) yn ôl yr ystadegau marchnad lafur diweddaraf sydd ar gael, ac mae hyn yn cynnig meincnod ychwanegol y gellir ei ddefnyddio i ddeall graddfa gweithgarwch y sector diwylliannol a nodwyd yn yr asesiad hwn yn ei erbyn, er bod cyfrif cyflogaeth uniongyrchol gymharol yn benodol ar gyfer y sector diwylliannol y tu allan i gwmpas y data sydd ar gael ar gyfer yr adroddiad hwn. Fel gyda'r amcangyfrifon eraill yn yr adroddiad hwn, dylid trin y ffigurau cymharol hyn fel dangosyddion eang o raddfa yn hytrach na mesurau manwl, o ystyried gwahaniaethau yn y blynyddoedd sylfaen, methodolegau a diwygiadau rhwng setiau data.

5. METHODOLEG

Mae'r fethodoleg yn nodi dull dadansoddol o gyfrifo gwerth economaidd sector diwylliannol Gwynedd a dylid ei ddarllen fel sail dechnegol i'r prif adroddiad. Mae'r adroddiad yn diffinio'r sector diwylliannol yn fras, yn unol ag arfer Llywodraeth Cymru, i gynnwys y celfyddydau, amgueddfeydd, llyfrgelloedd, archifau, yr amgylchedd hanesyddol, a'r Diwydiannau Creadigol, ac mae'n asesu effeithiau uniongyrchol, anuniongyrchol ac ysgogedig yng Ngwynedd ochr yn ochr â chyfraniad diwylliant i'r economi ymwelwyr.

Mae'r asesiad wedi'i gynllunio i ddarparu amcangyfrif cadarn o werth economaidd yn hytrach na chyfrifiad manwl gywir o bob trafodiad a gynhyrchir gan ddiwylliant. Mae hyn yn adlewyrchu defnydd datganedig yr adroddiad o ffynonellau tystiolaeth gymysg, gan gynnwys setiau data cenedlaethol a lleol, gwybodaeth a ddarperir gan sefydliadau, tystiolaeth economi ymwelwyr, astudiaethau achos, a thechnegau effaith economaidd cydnabyddedig sy'n seiliedig ar luosydd.

5.1 Fframwaith dadansoddol

Mae'r fethodoleg wedi'i hadeiladu o amgylch model effaith economaidd lleol safonol gyda phedair prif gydran: effeithiau uniongyrchol, effeithiau anuniongyrchol, effeithiau ysgogedig, a gwerth cymdeithasol. Yn y prif adroddiad, daeth y rhain at ei gilydd i amcangyfrif cyfanswm cyfraniad economaidd blynyddol o £316.07 miliwn, sy'n cynnwys £121.98 miliwn o effaith uniongyrchol, £135.54 miliwn o effaith anuniongyrchol a £58.55 miliwn o effaith ysgogedig, gydag amcangyfrif gwerth cymdeithasol ar wahân o £178.02 miliwn.

At ddibenion asesu economaidd, mae'r effaith uniongyrchol yn dal y gweithgaredd a gynhyrchir gan sefydliadau diwylliannol a busnesau diwylliannol eu hunain, gan gynnwys trosiant, gwariant gweithredol, cyflogaeth, ac incwm sy'n gysylltiedig ag ymwelwyr y gellir ei briodoli'n uniongyrchol i weithgaredd diwylliannol. Mae'r effaith anuniongyrchol yn dal y gweithgaredd cadwyn gyflenwi a gynhyrchir pan fydd y sefydliadau hynny'n prynu nwyddau a gwasanaethau gan fusnesau eraill, tra bod yr effaith anwythol yn dal y gwariant aelwydydd ychwanegol a gefnogir gan gyflogau sy'n gysylltiedig â chyflogaeth uniongyrchol ac anuniongyrchol.

5.2 Diffiniad a chwmpas y sector

Mae'r prif adroddiad yn mabwysiadu diffiniad diwylliannol bwriadol eang fel bod yr asesiad yn adlewyrchu strwythur economi ddiwylliannol leol Gwynedd yn hytrach na model cul celfyddydol yn unig. Mae'r sector felly yn cynnwys atyniadau treftadaeth, amgueddfeydd, archifau, llyfrgelloedd, gweithgareddau llenyddiaeth, celfyddydau perfformio a digwyddiadau, celfyddydau gweledol ac orielau, crefft a chelfyddydau cymhwysol, a'r Diwydiannau Creadigol a'r sylfaen fusnes ddiwylliannol ehangach sy'n gweithredu yng Ngwynedd.

Craidd daearyddol yr asesiad yw ardal awdurdod lleol Gwynedd. Fodd bynnag, mae'r adroddiad yn cydnabod bod rhai effeithiau economaidd yn ymestyn y tu hwnt i ffin y sir, yn enwedig lle mae gweithgarwch diwylliannol yn denu ymwelwyr o rannau eraill yng Nghymru, y DU ehangach a thramor, felly mae'r dull yn gwahaniaethu rhwng effeithiau sy'n digwydd yn lleol yng Ngwynedd ac effeithiau sy'n ymledu'n ehangach lle mae tystiolaeth yn caniatáu.

5.3 Sail dystiolaeth a chasglu data

Mae'r fethodoleg yn tynnu ar dystiolaeth gynradd ac eilaidd. Mae'r adroddiad yn nodi bod tystiolaeth wedi'i chasglu o setiau data cenedlaethol a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru, y Swyddfa Ystadegau Gwladol a chyrff cyhoeddus eraill; monitro a gwybodaeth am berfformiad gan sefydliadau a phrosiectau diwylliannol; gwybodaeth ariannol a gweithredol gan sefydliadau lle bo hynny ar gael; setiau data economi ymwelwyr a thwristiaeth; tystiolaeth astudiaeth achos; a thechnegau lluosydd a ddefnyddir yn gyffredin mewn asesu effaith economaidd.

Yn ymarferol, mae hyn yn golygu bod y model yn cyfuno tystiolaeth o'r gwaelod i fyny â meincnodi o'r brig i lawr. Defnyddir tystiolaeth o'r gwaelod i fyny lle gall sefydliadau ddarparu ffigurau gwirioneddol ar gyflogaeth, gwariant, trosiant, derbyniadau, cyfranogiad, gwerthiant tocynnau, aelodaeth, comisiynau, incwm grantiau, neu niferoedd ymwelwyr, tra bod rhagdybiaethau o'r brig i lawr yn cael eu defnyddio lle mae gwybodaeth leol yn anghyflawn, yn anghyson neu'n anfodlon.

5.4 Amcangyfrif effeithiau uniongyrchol

Amcangyfrifir effeithiau uniongyrchol drwy nodi'r gweithgarwch economaidd gros a gynhyrchir gan sefydliadau diwylliannol, lleoliadau, safleoedd, digwyddiadau, a busnesau diwylliannol cysylltiedig yng Ngwynedd. Mae hyn yn cynnwys trosiant neu allbwn sefydliadol, cyflogaeth a gefnogir yn uniongyrchol gan weithgarwch diwylliannol, gwariant gweithredol, derbyniadau ac incwm a enillwyd, a mathau eraill o weithgaredd masnachol neu weithgaredd a gefnogir gan grant y gellir ei briodoli'n uniongyrchol.

Mae'r model uniongyrchol wedi'i strwythuro yn ôl is-sector i adlewyrchu cyfansoddiad economi ddiwylliannol Gwynedd. Yn yr adroddiad, cyflwynir cyfraniadau uniongyrchol ar gyfer treftadaeth, amgueddfeydd ac archifau; llyfrgelloedd a llenyddiaeth; celfyddydau perfformio a digwyddiadau; celfyddydau gweledol ac orielau; crefft a chelfyddydau cymhwysol; a'r Diwydiannau Creadigol a'r sector busnes diwylliannol ehangach, sydd gyda'i gilydd yn gyfanswm o £121.98 miliwn y flwyddyn.

5.5 Adeiladu effaith uniongyrchol

Mae'r amcangyfrif uniongyrchol yn synthesis o sawl ffrwd dystiolaeth. Pan fo cyfrifon archwiliedig neu reoli ar gael, gellir defnyddio data trosiant a gwariant yn uniongyrchol; lle mae data presenoldeb yn bodoli ar gyfer lleoliadau, atyniadau neu ddigwyddiadau, gellir cyfieithu'r rhain i effeithiau gwariant gan ddefnyddio rhagdybiaethau gwariant ymwelwyr; a lle mai dim ond data lleol rhannol sydd ar gael, gellir cymhwyso perthnasoedd

meincnodi rhwng cyflogaeth, trosiant ac allbwn gan ddefnyddio cyfartaledd sector neu dystiolaeth ddiwylliannol debyg.

Mae angen gofal i osgoi cyfrif dwbl o fewn yr amcangyfrif uniongyrchol. Er enghraifft, ni ddylid cyfrif incwm a dderbynnir gan un sefydliad diwylliannol o sefydliad diwylliannol arall yng Ngwynedd ddwywaith os yw'r ddau gorff eisoes wedi'u cynnwys ym mhoblogaeth yr astudiaeth; Yn yr un modd, dylid trin grantiau a throsglwyddiadau yn ofalus fel bod y fethodoleg yn mesur gweithgarwch economaidd a gynhyrchir, yn hytrach na dim ond olrhain symudiad cyllid rhwng sefydliadau.

5.6 Effeithiau economi ymwelwyr

Elfen ganolog o'r fethodoleg yw trin gwariant ymwelwyr sy'n gysylltiedig â diwylliant. Mae'r adroddiad yn nodi'n benodol wariant ymwelwyr ar lety, bwyd a diod, trafnidiaeth, manwerthu a gwasanaethau lleol eraill fel rhan o'r cyfraniad economaidd sy'n cael ei asesu, ac mae'n cydnabod rôl diwylliant wrth gefnogi economi ymwelwyr ehangach Gwynedd.

Yn nhermau methodolegol, mae effeithiau ymwelwyr wedi'u hamcangyfrif trwy gymhwyso dull priodoli. Mae hyn yn golygu nodi nifer yr ymwelwyr sy'n gysylltiedig â gweithgarwch diwylliannol, gwahaniaethu rhwng trigolion ac ymwelwyr o'r tu allan i Wynedd, ac amcangyfrif y gyfran o wariant y gellir ei briodoli'n rhesymol i'r cynnig diwylliannol yn hytrach nag i'r galw cyffredinol am dwristiaeth.

Pan fo tystiolaeth arolwg ar gael, y dull sy'n cael ei ffafrio yw defnyddio data gwariant a chymhelliant a arsylwir yn lleol. Lle nad yw hyn ar gael, cymhwyswyd meincnodau gwariant twristiaeth rhanbarthol neu genedlaethol i gyfrif ymwelwyr, wedi'u haddasu at ddibenion y daith, tarddiad, hyd yr arhosiad a'r gyfran o'r gwariant sy'n ychwanegol at Wynedd yn hytrach na dadleoli o rywle arall yn y sir.

5.7 Amcangyfrif effeithiau anuniongyrchol

Amcangyfrifir effeithiau anuniongyrchol gan ddefnyddio patrymau gwariant a pherthnasoedd lluosydd i ddangos sut mae sefydliadau diwylliannol yn cefnogi gweithgarwch yn eu cadwyni cyflenwi. Mae'r adroddiad yn disgrifio hyn fel yr effaith ychwanegol ar y gadwyn gyflenwi a gynhyrchir gan wariant sefydliadol ac yn amcangyfrif ei fod yn £135.54 miliwn y flwyddyn.

Yn ymarferol, mae'r cam hwn yn gofyn am ddosbarthu gwariant sefydliadol i gategorïau mewnbwn eang fel gwasanaethau proffesiynol, cynnal a chadw, cyfleustodau, arlwyo, marchnata, trafnidiaeth, cyflenwad manwerthu, gwasanaethau cynhyrchu a gwariant adeiladu neu gyfleusterau. Yna cymhwysir rhagdybiaethau cadw lleol i amcangyfrif pa gyfran o'r gwariant hwn sy'n cael ei ddal gan fusnesau yng Ngwynedd, ac ar ôl hynny defnyddir lluosydd i olrhain y rowndiau ychwanegol o weithgarwch busnes-i-fusnes a gefnogir yn yr economi leol.

5.8 Cadw'n lleol a cholledion lleol

Mater methodolegol allweddol yw trin colledion. Nid yw'r holl wariant gan sefydliadau diwylliannol yn aros yng Ngwynedd, yn enwedig lle mae nwyddau neu wasanaethau arbenigol yn cael eu caffael o'r tu allan i'r sir, felly mae'r model wedi cymhwyso rhagdybiaethau realistig ynghylch caffael a chyflenwi lleol yn hytrach na chymryd yn ganiataol bod pethau'n cael eu cadw'n lleol. Mae ffigwr o 7.5% wedi'i ddefnyddio yn unol â chanllawiau'r Llyfr Gwyrdd.

Mae hyn yn arbennig o bwysig mewn economi sirol fel Gwynedd, lle gall rhywfaint o gaffael lifo i gyflenwyr mewn mannau eraill yng Ngogledd Cymru, gweddill Cymru a thu hwnt. Felly, mae angen i'r model anuniongyrchol amcangyfrif cyfran y gwariant a gadwyd yn lleol, y gyfran sy'n cael ei cholli y tu allan i'r ardal, a'r gyfran sy'n cynrychioli mewnforion i economi'r sir.

5.9 Amcangyfrif yr effeithiau a achoswyd

Mae effeithiau ysgogedig yn mesur effaith gwariant cartrefi sy'n deillio o dâl, cyflogau ac enillion hunangyflogedig a gefnogir gan y sector diwylliannol. Yn adroddiad Gwynedd, amcangyfrifir bod yr elfen hon yn £58.55 miliwn y flwyddyn ac mae'n cynrychioli gwariant gweithwyr a gweithwyr y mae eu hincwm yn cael ei gefnogi'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol gan weithgarwch diwylliannol.

Mae'r model ysgogedig yn dechrau gydag incwm llafur sy'n gysylltiedig â'r effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol. Tybir wedyn bod cyfran o'r incwm hwn yn cael ei wario yng Ngwynedd ar nwyddau a gwasanaethau defnyddwyr, gydag addasiadau wedi'u gwneud ar gyfer trethiant, cynilion, patrymau cymudo, a gollyngiadau gwariant y tu allan i'r sir. Yna cymhwysir lluosydd gwariant cartrefi priodol i amcangyfrif yr allbwn neu'r incwm ychwanegol a gefnogir yn y sectorau manwerthu, lletygarwch, trafnidiaeth a gwasanaeth lleol.

5.10 Ychwanegoldeb gros a net

Er mwyn sicrhau bod yr amcangyfrifon yn ddefnyddiol i benderfyniadau, mae'r fethodoleg yn symud o effeithiau gros tuag at effeithiau ychwanegol net lle bynnag y mae tystiolaeth yn caniatáu. Mae hyn yn gofyn am ystyriaeth benodol o ffactorau ychwanegoldeb gan gynnwys pwysau marw, dadleoli, gollyngiadau, ac amnewid.

- Mae pwysau marw yn ystyried i ba raddau y byddai'r gweithgaredd a nodwyd wedi digwydd beth bynnag heb y sefydliad diwylliannol, yr ased neu'r ymyrraeth.
- Mae dadleoli yn ystyried a yw gwariant neu gyflogaeth a gefnogir gan ddiwylliant yn dargyfeirio'r galw o fusnesau neu leoedd eraill yng Ngwynedd.
- Mae colledion yn ystyried y gyfran o'r gwariant sy'n gadael economi Gwynedd.
- Mae amnewid yn ystyried a yw defnyddwyr neu sefydliadau yn disodli un math o weithgaredd lleol gydag un arall yn hytrach na chreu gwerth ychwanegol.

Mewn astudiaeth strategol sector-gyfan fel hyn, gall rhai amcangyfrifon aros yn agosach at gyfraniad gros nag at effaith net llawn oherwydd cyfyngiadau tystiolaeth.

5.11 Trin cyflogaeth, trosiant a GYC

Mae'r adroddiad yn cyfeirio at werth economaidd yn fras ac yn cyflwyno'r prif bennawd fel cyfanswm cyfraniad economaidd blynyddol. Mae'r fethodoleg yn defnyddio Trosiant neu allbwn yn mesur cyfanswm refeniw busnes neu werth cynhyrchu, tra bod GYC yn mesur y gwerth a gynhyrchir ar ôl tynnu mewnbynnau canolradd a dyma'r mesur mwyaf priodol ar gyfer cymharu cyfraniad y sector i'r economi leol.

Er cysondeb, mae'r dull a ddefnyddir wedi adeiladu'r model o drosiant neu wariant a arsylwir ac yna trosi i GYC a chyflogaeth gan ddefnyddio cymarebau perthnasol i'r sector lle nad yw data GYC uniongyrchol ar gael. Mae hyn yn caniatáu i amcangyfrifon is-sector gael eu cyfuno i fframwaith cydlynol ac yn osgoi cyfrif dwbl trafodion canolradd.

5.12 Rhyngwyneb gwerth cymdeithasol

Mae'r amcangyfrif gwerth cymdeithasol o £178.02 miliwn wedi'i gyfrifo gan ddefnyddio dulliau prisio lles wedi'u halinio â'r Llyfr Gwyrdd. Felly, mae gwerth cymdeithasol yn cael ei drin fel llinyn dadansoddol ar wahân ac nid yw'n cael ei ychwanegu at fuddion economaidd uniongyrchol, anuniongyrchol neu ysgogedig tan y cam adrodd, er mwyn atal gorgyffwrdd cysyniadol.

Cyfrifwyd Gwerth Cymdeithasol drwy:

- Nodi set o feysydd canlyniadau (e.e. iechyd a lles, cymdeithasol a chymunedol, addysg a sgiliau, amgylcheddol/lle, hunaniaeth ddiwylliannol, canlyniadau economaidd).
- I Wynedd, mae'r adroddiad yn grwpio Gwerth Cymdeithasol yn chwe elfen sydd â gwerthoedd cysylltiedig: Economaidd, Iechyd a lles, Cymdeithasol a chymunedol, Addysg a sgiliau, Amgylcheddol/lle, a Diwylliannol a hunaniaeth.

Yna fe wnaethom sefydlu dangosyddion penodol a grwpiau buddiolwyr

- Ar gyfer pob canlyniad, nodwch ddangosyddion mesuradwy (e.e. nifer y cyfranogwyr, gwirfoddolwyr, digwyddiadau, cyfleoedd dysgu, asedau treftadaeth a gynhelir, defnydd y Gymraeg).
- Diffinio pwy sy'n profi pob canlyniad: preswylwyr, ymwelwyr, gwirfoddolwyr, cyfranogwyr, sefydliadau, cymunedau penodol.

Fe wnaethom gymhwyso gwerthoedd prisiad lles neu ddirprwy

- Defnyddiwyd prisiad lles sy'n alinio â Llyfr Gwyrdd Trysorlys EF a/neu ddirprwyon gwerth cymdeithasol cydnabyddedig i drosi canlyniadau yn werthoedd ariannol.
- Mae dulliau nodweddiadol yn cynnwys:
    - Prisiad lles (cysylltu newidiadau mewn boddhad bywyd â newidiadau incwm cyfatebol).

- Banc Gwerth Cymdeithasol neu lyfrgelloedd dirprwy tebyg ar gyfer canlyniadau fel "gwell hyder," "rhyddhad rhag gorbryder / iselder," "cyfranogiad aml yn y celfyddydau," "teimlo'n perthyn i gymuned."
- Prisiadau prosiect-benodol ar gyfer canlyniadau megis gwell cyrhaeddiad addysgol neu lai o ddefnydd o wasanaethau iechyd.

Roedd y dull hwn yn sail i'r gwaith o gyfrifo Gwerth Cymdeithasol a gynhyrchir gan sector Diwylliannol Gwynedd.

6. FFYNONELLAU DATA A GWERTHOEDD CYFATEBOL

Mae'r adran hon yn nodi'r ffynonellau data a'r mesurau cyfatebol a ddefnyddir i asesu gwerth economaidd a chymdeithasol y sector diwylliannol yng Ngwynedd. Mae'r dull wedi'i gynllunio i ddarparu sail dystiolaeth gadarn a chymesur, gan dynnu ar ystadegau swyddogol, gwybodaeth sefydliadol leol, technegau modelu economaidd cydnabyddedig a fframweithiau prisio gwerth cymdeithasol sefydledig. Yn unol â'r adroddiad ehangach, dylid deall y canfyddiadau fel amcangyfrifon cadarn o werth yn hytrach na mesurau manwl gywir o bob effaith a gynhyrchir gan weithgarwch diwylliannol. Manylir ar y rhestr lawn o'r Ffynonellau a ddefnyddiwyd i ddatblygu'r adroddiad hwn yn Atodiad 1.

6.1 Ffynonellau data ar gyfer yr asesiad economaidd

Mae'r asesiad economaidd wedi'i lywio gan gyfuniad o ffynonellau tystiolaeth cenedlaethol, rhanbarthol a lleol. Mae'r rhain yn cynnwys setiau data swyddogol a gyhoeddwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol, tystiolaeth Llywodraeth Cymru sy'n ymwneud â'r sectorau diwylliant a chreadigol yng Nghymru, gwybodaeth leol a gwybodaeth ar lefel prosiect a ddarperir gan sefydliadau sy'n gweithredu yng Ngwynedd, ac astudiaethau economaidd a gynhaliwyd yn flaenorol ar gyfer sectorau'r celfyddydau, diwylliant a threftadaeth.

Ar lefel genedlaethol, mae ffynonellau'r Swyddfa Ystadegau Gwladol yn darparu'r sail dystiolaeth graidd ar gyfer cyflogaeth, trosiant, gwerth ychwanegol gros a pherthnasoedd mewnbwn-allbwn ar draws diwydiannau diwylliannol a chreadigol perthnasol. Yn benodol, mae'r Arolwg Busnes Blynyddol a'r Arolwg Cofrestr Busnes a Chyflogaeth yn darparu data meincnod ar raddfa a strwythur gweithgarwch economaidd, tra bod Tablau Cyflenwad-Defnydd a modelu mewnbwn-allbwn yn darparu'r sail ar gyfer amcangyfrif effeithiau anuniongyrchol ac ysgogedig.

Ar lefel Cymru, mae'r asesiad yn tynnu ar adolygiadau Llywodraeth Cymru o sail dystiolaeth y sector diwylliant a thystiolaeth economaidd ehangach sy'n ymwneud â diwylliant, creadigrwydd a threftadaeth. Mae'r ffynonellau hyn yn rhoi cyd-destun ar economi ddiwylliannol Cymru ac yn helpu i sicrhau bod rhagdybiaethau a ddefnyddir o fewn model Gwynedd wedi'u seilio ar y dystiolaeth genedlaethol a rhanbarthol fwyaf perthnasol sydd ar gael.

Mae astudiaethau sector-benodol hefyd wedi llywio'r asesiad. Mae'r rhain yn cynnwys gwaith effaith economaidd a wnaed ar gyfer Cyngor Celfyddydau Cymru ac astudiaethau ehangach y DU ar gyfraniad y sector celfyddydau a diwylliannol i'r economi. Mae astudiaethau o'r fath yn darparu meincnodau, cymarebau a pharamedrau methodolegol y gellir eu haddasu i gyd-destun Gwynedd lle nad oes data lleol cyflawn ar gael.

Ochr yn ochr â'r ffynonellau cyhoeddedig hyn, mae'r model wedi'i lywio gan dystiolaeth leol a ddarparwyd gan sefydliadau diwylliannol, partneriaid a rhanddeiliaid yng

Ngwynedd. Mae hyn yn cynnwys, lle bo hynny ar gael, gwybodaeth am wariant sefydliadol, staffio, incwm a enillwyd, grantiau, presenoldeb, cyfranogiad, gweithgarwch ymwelwyr, a pherfformiad gweithredol ehangach. Mae tystiolaeth lleol o economi ymwelwyr ac astudiaethau treftadaeth a chyrchfannau perthnasol hefyd wedi cael eu defnyddio i lywio rhagdybiaethau ar wariant ymwelwyr a'r berthynas rhwng diwylliant ac economi ehangach Gwynedd.

6.2 Ffynonellau a ddefnyddir ar gyfer asesu gwerth cymdeithasol

Mae'r asesiad gwerth cymdeithasol wedi'i ddatblygu gan ddefnyddio fframweithiau prisio lles a gwerth cymdeithasol cydnabyddedig sy'n gydnaws ag egwyddorion Llyfr Gwyrdd Trysorlys EF. Defnyddir y ffynonellau hyn i aseinio gwerthoedd cyfatebol ariannol i ganlyniadau nad ydynt yn cael eu cipio'n llawn trwy drafodion marchnad, megis gwell lles, llai o ynysu, mwy o gyfranogiad cymunedol, enillion addysgol, hunaniaeth gryfach, a balchder yn eu lle.

Mae'r Llyfr Gwyrdd yn darparu'r fframwaith trosfwaol ar gyfer trin canlyniadau nad ydynt yn y farchnad wrth arfarnu a gwerthuso. Mae'n cefnogi'r defnydd o brisiad lles a thechnegau cost-budd ehangach i amcangyfrif gwerth canlyniadau cymdeithasol a chymunedol a gynhyrchir trwy fuddsoddiad cyhoeddus.

Er mwyn cefnogi gwerth ariannol ymarferol o ganlyniadau, mae'r asesiad yn tynnu ar fframweithiau cyfatebol cydnabyddedig gan gynnwys y dull TOMs Cenedlaethol a'r Safon Gwerth Cymdeithasol Cenedlaethol. Mae'r fframweithiau hyn yn darparu gwerthoedd dirprwyol ar gyfer ystod eang o ganlyniadau sy'n berthnasol i'r sector diwylliannol, gan gynnwys cyflogaeth, gwirfoddoli, cydlyniant cymunedol, datblygu sgiliau, gwelliannau amgylcheddol, a buddion cymdeithasol ehangach.

Mae'r asesiad hefyd yn cael ei lywio gan ffynonellau prisio lles fel y Banc Gwerth Cymdeithasol a llyfrgelloedd canlyniadau cysylltiedig, ynghyd ag ymchwil ehangach ar greu a mesur gwerth cymdeithasol yn y sector diwylliannol. Mae'r ffynonellau hyn yn helpu i nodi gwerthoedd cyfatebol addas ar gyfer canlyniadau fel gwella lles meddyliol, hyder, perthyn, cysylltiad cymdeithasol a chyfranogiad mewn gweithgareddau celfyddydol a diwylliannol.

Yn ogystal, defnyddiwyd canllawiau diwylliant penodol a deunydd astudiaeth achos i wirio cymhwysiad gwerthoedd cyfatebol yng nghyd-destun Gwynedd. Mae hyn yn cynnwys deunydd arfer dda ar werth cymdeithasol prosiectau diwylliant, treftadaeth a chymunedol, yn ogystal â chanllawiau sy'n canolbwyntio'n benodol ar fesur gwerth cymdeithasol yn y sector diwylliannol.

6.3 Defnyddio mesurau cyfatebol

Defnyddir mesurau cyfatebol lle mae canlyniadau a gynhyrchir gan weithgarwch diwylliannol yn real ac yn arwyddocaol ond nid ydynt yn cael eu masnachu'n uniongyrchol mewn marchnadoedd ac felly nid oes ganddynt bris arsylwadwy. Yn yr achosion hyn, defnyddir mesur cyfatebol ariannol fel amcangyfrif rhesymol o'r gwerth a grëwyd, gan dynnu ar fframweithiau cenedlaethol sefydledig ac arferion prisio cydnabyddedig.

O fewn yr asesiad hwn, mae mesurau cyfatebol wedi'u cymhwyso ar draws y prif feysydd gwerth cymdeithasol a nodwyd yn yr adroddiad. Mae mesurau cyfatebol economaidd yn ymwneud â chanlyniadau fel cyflogaeth, cynhyrchu incwm, gwariant ymwelwyr, ac effeithiau busnes lleol. Mae mesuryddion cyfatebol iechyd a lles yn ymwneud â gwell boddhad bywyd, llai o bryder, llai o ynysu, a gwell lles meddyliol. Mae mesuryddion cyfatebol cymdeithasol a chymunedol yn dal canlyniadau fel gwirfoddoli, cyfalaf cymdeithasol cryfach, a mwy o gyfranogiad. Mae mesuryddion cyfatebol addysg a sgiliau yn adlewyrchu dysgu, cyrhaeddiad, cyflogadwyedd, a datblygiad iaith. Mae mesuryddion cyfatebol amgylcheddol a lleoedd yn adlewyrchu stiwardiaeth, cyflwr treftadaeth, ac ansawdd lle, tra bod mesuryddion cyfatebol diwylliannol a hunaniaeth yn ymwneud â balchder mewn lle, unigrwydd diwylliannol, a'r iaith Gymraeg.

Mae'r dewis o fesur cyfatebol ym mhob achos wedi'i arwain gan berthnasedd, cymhariaeth a chymesuredd. Lle gall mwy nag un mesur cyfatebol fod yn berthnasol, y dull yw dewis gwerthoedd sy'n gredadwy, ceidwadol ac yn briodol i natur a graddfa'r canlyniad sy'n cael ei asesu. Bwriad hyn yw sicrhau bod yr amcangyfrifon gwerth cymdeithasol yn parhau i fod yn gadarn ac yn amddiffynadwy o fewn asesiad strategol ledled y sir.

6.4 Trin ychwanegoldeb a chyfyngiadau

Fel gyda'r asesiad economaidd, ni ddylid dehongli'r amcangyfrifon gwerth cymdeithasol ariannol fel mesurau union. Maent yn cynrychioli amcangyfrifon cadarn yn seiliedig ar y dystiolaeth orau sydd ar gael ac ar y defnydd o fframweithiau prisio cydnabyddedig. Wrth gymhwyso mesurau cyfatebol, mae'n bwysig ystyried i ba raddau y mae canlyniadau yn wirioneddol ychwanegol, y gyfran y gellir ei briodoli i weithgarwch diwylliannol, a pha mor amlwg y gall buddion orgyffwrdd ar draws categorïau canlyniadau.

Yn unol â hynny, mae'r asesiad wedi'i arwain gan egwyddorion pwysau marw, dadleoli, gollyngiadau, priodoli a chymesuredd. Er nad oes modd arsylwi ar bob canlyniad yn uniongyrchol ar lefel leol, mae'r defnydd o fframweithiau sefydledig a gwirio synhwyrau gofalus yn erbyn tystiolaeth leol yn darparu sail gadarn ar gyfer amcangyfrif graddfa'r gwerth cymdeithasol a gynhyrchir gan y sector diwylliannol yng Ngwynedd.

Gyda'i gilydd, mae'r ffynonellau data a'r mesurau cyfatebol hyn yn darparu'r sylfaen dystiolaeth sy'n sail i'r asesiad o sector diwylliannol Gwynedd. Maent yn cefnogi dealltwriaeth gyfunol o sut mae diwylliant yn cyfrannu at weithgarwch economaidd, cyflogaeth, gwariant ymwelwyr, lles, hunaniaeth, a gwytnwch cymunedol ledled y sir.

7. CASGLIADAU

Mae'r asesiad hwn yn dangos bod y sector diwylliannol yn gwneud cyfraniad sylweddol i economi Gwynedd. Mae'r dadansoddiad yn amcangyfrif bod gweithgarwch diwylliannol yn cynhyrchu effaith economaidd flynyddol o £316.07 miliwn, sy'n cynnwys effeithiau uniongyrchol, anuniongyrchol ac ysgogedig ar draws y sir. Mae'r canfyddiadau hyn yn dangos bod diwylliant nid yn unig yn rhan bwysig o hunaniaeth a threftadaeth Gwynedd, ond hefyd yn sector economaidd sylweddol sy'n cefnogi cyflogaeth, busnesau, gwariant ymwelwyr, a gwytnwch economaidd ehangach.

Mae'r asesiad yn tynnu sylw at amrywiaeth economi ddiwylliannol Gwynedd. Mae atyniadau treftadaeth, amgueddfeydd, archifau, celfyddydau perfformio, busnesau creadigol, celfyddydau gweledol, llyfrgelloedd, a diwydiannau crefft yn gwneud cyfraniadau pwysig, gyda'i gilydd yn cefnogi ecosystem ddiwylliannol fywiog a rhyng-gysylltiedig. Mae manteision economaidd y sector yn ymestyn ymhell y tu hwnt i sefydliadau unigol, gan gynhyrchu gwerth ychwanegol trwy gadwyni cyflenwi lleol, gwariant gweithwyr, a mwy o weithgarwch o fewn yr economi ymwelwyr.

Ochr yn ochr â'r effeithiau economaidd hyn, mae'r asesiad ehangach yn nodi gwerth cymdeithasol sylweddol sy'n deillio o gyfranogiad diwylliannol, gan gynnwys gwelliannau mewn lles, addysg, cydlyniant cymunedol a chadw hunaniaeth ddiwylliannol unigryw Gwynedd a'r iaith Gymraeg. Gyda'i gilydd, mae'r canfyddiadau hyn yn atgyfnerthu pwysigrwydd diwylliant fel cyfrannwr trawsbynciol i uchelgeisiau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol y sir.

Mae'r dystiolaeth a gyflwynir yn yr adroddiad hwn yn darparu sail gadarn ar gyfer gwneud penderfyniadau a buddsoddiad yn y dyfodol. Mae'n dangos bod cefnogaeth barhaus i'r sector diwylliannol yn cynrychioli buddsoddiad yn economi ehangach Gwynedd, gan helpu i gynnal swyddi, denu ymwelwyr, cryfhau busnesau lleol, a gwella atyniad y sir fel lle i fyw, gweithio ac ymweld.

Bydd y canfyddiadau hefyd yn llywio datblygiad Cynllun Gweithredu Diwylliant Gwynedd, gan ddarparu sail dystiolaeth lle gellir nodi blaenoriaethau, targedu buddsoddiad a monitro cynnydd dros amser. Wrth i'r Rhwydwaith Diwylliant barhau i ddatblygu a sefydliadau weithio gyda'i gilydd ar draws y sir, mae cyfle sylweddol i adeiladu ar y cryfderau hyn, gwneud y mwyaf o'r effaith economaidd a sicrhau bod diwylliant yn parhau i chwarae rhan flaenllaw yn ffyniant hirdymor Gwynedd.

ATODIAD 1: FFYNONELLAU A MESURAU CYFATBEOL A DDEFNYDDIWYD YN YR ASESIAD

Trosolwg

Mae'r atodiad hwn yn nodi'r prif ffynonellau a ddefnyddiwyd wrth asesu gwerth economaidd a chymdeithasol sector diwylliannol Gwynedd. Y bwriad yw darparu pwynt cyfeirio tryloyw ar gyfer y sail dystiolaeth sy'n sylfaen i'r adroddiad, gan gynnwys y ffynonellau data a ddefnyddiwyd yn yr asesiad economaidd a'r fframweithiau a ddefnyddir i ddewis a chymhwyso mesurau cyfatebol o fewn yr asesiad gwerth cymdeithasol.

Ffynonellau tystiolaeth economaidd

Mae'r asesiad economaidd yn tynnu ar gyfuniad o ystadegau swyddogol, tystiolaeth benodol i Gymru, astudiaethau sector, a gwybodaeth sefydliadol leol. Mae'r ffynonellau hyn wedi cael eu defnyddio i amcangyfrif yr effeithiau economaidd uniongyrchol, anuniongyrchol ac ysgogedig a gynhyrchir gan weithgarwch diwylliannol yng Ngwynedd.

Ystadegau swyddogol a setiau data economaidd cenedlaethol

- **Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS), Arolwg Busnes Blynyddol (ABS).** Defnyddir i ddarparu tystiolaeth feincnodi ar drosiant a gwerth ychwanegol gros bras ar draws gweithgareddau perthnasol y celfyddydau, diwylliant a'r diwydiant creadigol.
- **Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS), Arolwg Cofrestr Busnes a Chyflogaeth (BRES).** Defnyddir i lywio rhagdybiaethau ar lefelau cyflogaeth a strwythur y gweithlu ar draws sectorau perthnasol.
- **Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS), Tablau Cyflenwad-Defnydd a pherthnasoedd mewnbwn-allbwn.** Defnyddir i gefnogi'r amcangyfrif o effeithiau lluosydd anuniongyrchol ac ysgogedig trwy gadwyni cyflenwi a gwariant cartrefi.
- **StatsCymru / Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS), Gwerth Ychwanegol Gros Rhanbarthol (Cytbwys) yn ôl awdurdod lleol.** Fe'i defnyddir i ddarparu cyd-destun economaidd ehangach yn Adran 4.6, gan feincnodi cyfraniad y sector diwylliannol yn erbyn cyfanswm GYC Gwynedd a Chymru (2023, dros dro).
- **Nomis, Ystadegau Swyddogol y Farchnad Lafur, Proffil y Farchnad Lafur - Gwynedd.** Defnyddir ar gyfer cyfanswm y ffigur cyflogaeth yn y gweithle ar gyfer Gwynedd a ddyfynnir yn Adran 4.6.

Tystiolaeth benodol i Gymru

- **Llywodraeth Cymru, Adolygiad o Sylfaen Dystiolaeth y Sector Diwylliant yng Nghymru.** Defnyddir i ddarparu trosolwg penodol i Gymru o'r data sydd ar gael ar y sectorau celfyddydau, amgueddfeydd, llyfrgelloedd, archifau a threftadaeth, ac i nodi'r ffynonellau tystiolaeth mwyaf perthnasol ar gyfer yr asesiad.

- **Alma Economics, Adolygiad o Sylfaen Dystiolaeth y Sector Diwylliant yng Nghymru.** Defnyddir fel deunydd ategol ar y cwmpas, strwythur a bylchau tystiolaeth o fewn sylfaen dystiolaeth ddiwylliannol Cymru.
- **Tystiolaeth diwylliant a sector creadigol Llywodraeth Cymru.** Defnyddir i ddarparu gwybodaeth gyd-destunol am economi ddiwylliannol a chreadigol ehangach Cymru ac i sicrhau bod asesiad Gwynedd yn cyd-fynd â thystiolaeth genedlaethol a dealltwriaeth bolisi.

Astudiaethau sector ac adroddiadau meincnodi

- **Cyngor Celfyddydau Cymru, Adroddiad Effaith Economaidd.** Fe'i defnyddir fel meincnod yng Nghymru ar gyfraniad economaidd gweithgarwch celfyddydol a diwylliannol ac fel pwynt cyfeirio methodolegol ar gyfer strwythur yr asesiad.
- **Cyngor Celfyddydau Lloegr / Canolfan Economeg ac Ymchwil Busnes (Cebr), Cyfraniad diwydiant y celfyddydau a diwylliant i economi'r DU.** Defnyddir fel ffynhonnell feincnod ar drin effeithiau economaidd uniongyrchol, anuniongyrchol ac ysgogedig ac ar gyfraniad ehangach diwylliant i allbwn economaidd, cyflogaeth a gwerth ychwanegol.
- **Tystiolaeth sector ychwanegol ar ddiwylliant a lle.** Economi ddiwylliannol ehangach ac astudiaethau treftadaeth wedi cael eu defnyddio fel ffynonellau gwirio synnwyr lle bo hynny'n berthnasol i ragdybiaethau economi ymwelwyr, effeithiau lleoedd a'r berthynas ehangach rhwng diwylliant a pherfformiad economaidd lleol.

Data lleol a sefydliadol

- **Data ariannol a gweithredol a ddarperir gan sefydliadau diwylliannol yng Ngwynedd.** Defnyddir, lle mae ar gael, i lywio amcangyfrifon o gyflogaeth, trosiant, gwariant, presenoldeb, cyfranogiad, derbyniadau, grantiau, ac agweddau eraill ar weithgarwch gweithredol.
- **Cyngor Gwynedd a phartneriaid yn monitro gwybodaeth.** Defnyddir i gefnogi'r ddealltwriaeth o weithgarwch diwylliannol lleol, perfformiad prosiect, a chyrhaeddiad darpariaeth ddiwylliannol.
- **Tystiolaeth i ymwelwyr am economi a threftadaeth ar gyfer Gwynedd.** Defnyddir i lywio rhagdybiaethau sy'n ymwneud â thwristiaeth, ymddygiad ymwelwyr, atyniadau diwylliannol, a gwariant cysylltiedig o fewn yr economi leol.

Ffynonellau gwerth cymdeithasol a phrisio cyfatebol

Mae'r asesiad gwerth cymdeithasol yn cymhwyso fframweithiau prisio cydnabyddedig a mesurau cyfatebol i amcangyfrif gwerth ariannol canlyniadau nad ydynt yn cael eu prisio'n uniongyrchol o fewn marchnadoedd. Mae'r rhain yn cynnwys canlyniadau sy'n ymwneud â lles, cyfranogiad, hunaniaeth, gwirfoddoli, addysg, gwytnwch cymunedol, a lle.

Fframweithiau gwerthuso a phrisio craidd

- **Trysorlys EF, Y Llyfr Gwyrdd, a chanllawiau gwerthuso cysylltiedig.** Defnyddir fel y fframwaith trosfwaol ar gyfer trin canlyniadau nad ydynt yn y farchnad, cymesuredd, ychwanegoldeb a phrisio o fewn arfarniad sector cyhoeddus.
- **Dulliau prisio lles.** Defnyddir i gefnogi gwerth ariannol canlyniadau fel lles gwell, llai o ynysu, mwy o hyder, perthyn, a chyfranogiad, lle nad oes pris marchnad uniongyrchol yn bodoli.

Fframweithiau mesur cyfatebol gwerth cymdeithasol

- **TOMs Cenedlaethol (Themâu, Canlyniadau a Mesurau).** Defnyddir fel fframwaith cydnabyddedig ar gyfer mesur a gwerth ariannol canlyniadau gwerth cymdeithasol, gan gynnwys cyflogaeth, gwirfoddoli, sgiliau, cydlyniant cymunedol, ac effeithiau amgylcheddol.
- **Safon Gwerth Cymdeithasol Cenedlaethol (NSVS).** Defnyddir fel fframwaith mesur a mesur cyfatebol cyfoes i gefnogi dewis gwerthoedd ar gyfer ystod o ganlyniadau cymdeithasol sy'n berthnasol i'r sector diwylliannol.
- **Banc Gwerth Cymdeithasol a llyfrgelloedd prisio lles cysylltiedig.** Defnyddir i nodi gwerthoedd dirprwyol addas ar gyfer canlyniadau fel lles meddyliol, cysylltiad cymdeithasol, hyder, llai o ynysu, a gwelliannau ansawdd bywyd ehangach.

Canllawiau gwerth cymdeithasol diwylliant penodol

- **Gwerth cymdeithasol Prosiectau Diwylliant, Treftadaeth, Chwaraeon a Chymuned.** Defnyddir fel canllawiau arfer da ar gymhwyso mesur gwerth cymdeithasol mewn lleoliadau diwylliannol a threftadaeth.
- **Tueddiadau'r Dyfodol: Creu a mesur gwerth cymdeithasol yn y sector diwylliannol.** Defnyddir fel canllawiau ategol ar drin cyfranogiad diwylliannol, hunaniaeth, lles, a chanlyniadau sector-benodol eraill.
- **Ymchwil ar greu a mesur gwerth cymdeithasol yn y sector diwylliannol.** Defnyddir i lywio'r dull cysyniadol o werth cymdeithasol diwylliannol, gan gynnwys prisio perthyn, budd cymunedol, hunaniaeth, a chanlyniadau diwylliannol ehangach nad ydynt yn y farchnad.

Categorïau mesur cyfatebol a ddefnyddiwyd yn yr asesiad

Mae mesurau dirprwyol wedi'u cymhwyso ar draws y prif feysydd gwerth cymdeithasol a nodwyd yn asesiad Gwynedd. Mae'r categorïau hyn wedi'u crynhoi isod.

Parth	**Meysydd cyfatebol dangosol**	**Prif fathau o ffynonellau**
Economaidd	Cyflogaeth, gweithgarwch busnes lleol, gwariant ymwelwyr, effeithiau	TOMs cenedlaethol, NSVS, astudiaethau meincnod

Parth	Meysydd cyfatebol dangosol	Prif fathau o ffynonellau
	cadwyn gyflenwi	economaidd local.gov+2
Iechyd a lles	Gwell lles, llai o bryder, llai o ynysu, hyder, boddhad bywyd	Llyfr Gwyrdd, prisio lles, Banc Gwerth Cymdeithasol rics+2
Cymdeithasol a chymunedol	Gwirfoddoli, cyfranogiad, cyfalaf cymdeithasol, cydlyniant, perthyn	TOMs cenedlaethol, NSVS, canllawiau diwylliant-benodol local.gov+2
Addysg a Sgiliau	Dysgu, cyrhaeddiad, cyflogadwyedd, datblygiad iaith	Llyfr Gwyrdd, NSVS, fframweithiau dirprwy gwerth cymdeithasol rics+1
Amgylcheddol a lle	Stiwardiaeth treftadaeth, ansawdd amgylcheddol, cyflwr lle, ymdeimlad o le	Canllawiau diwylliant a threftadaeth, fframweithiau prisio dirprwyol cwch diwylliant+1
Diwylliannol a hunaniaeth	Balchder mewn lle, unigryw ddiwylliannol, iaith Gymraeg, hunaniaeth a pherthyn	Canllawiau ac ymchwil gwerth cymdeithasol y sector diwylliant ukri+2